

АНДИЖОН ВИЛОЯТИДА СОДИР БЎЛГАН ЙЎЛ-ТРАНСПОРТ ҲОДИСАЛАРИ ТАҲЛИЛИ

Х. Р. Байназаров

Андижон машинасозлик институти

“Транспорт воситалари муҳандислиги” кафедраси мудири,

т.ф.ф.д. (PhD), доцент,

Э.Х.Халимжонов

Андижон машинасозлик институти

“Транспорт воситалари муҳандислиги” кафедраси ассистенти,

А.Н. Носиров

мустақил тадқиқотчи

АННОТАТСИЯ: *Мақолада Андижон вилоятида 2019-2023 йилларда содир бўлган йўл-транспорт ҳодисаларининг таҳлили келтирилган. Таҳлиллар асосида йўл-транспорт ҳодисаларининг хусусиятлари ўрганилган.*

Калит сўзлар: *Ҳайдовчи, пиёда, муҳит, транспорт, йўл транспорт ҳодисаси, ҳаракат хавфсизлиги, ҳаракат тезлиги.*

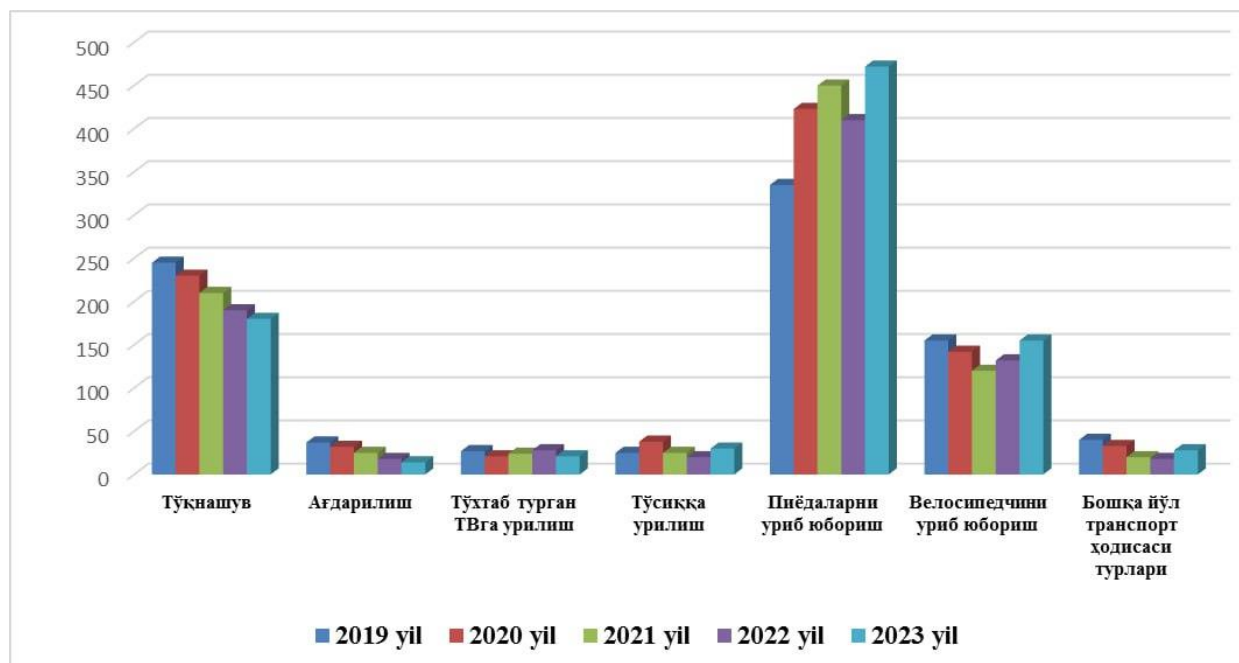
КИРИШ. Мамлакатимизда сўнгги йилларда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимини такомиллаштириш соҳасида кенг қамровли ташкилий-амалий ишлар амалга оширилди. Шу билан бирга, кўрилаётган чора-тадбирларга қарамадан, йўл-транспорт ҳодисаларининг сони ҳали ҳам юқори бўлиб, автомобил йўлларида хавфсизликни таъминлаш тизимини тубдан ислоҳ қилиш зарурлигини кўрсатмоқда. Жумладан, йўл инфратузилмасини ҳаракат хавфсизлигини таъминлашнинг замонавий талабларига тўлиқ мувофиқлаштириш, ушбу соҳадаги қоидабузарликларнинг барвақт профилактикасига йўналтирилган самарали тизимни йўлга қўйиш, шунингдек,

инсон омилини истисно қилувчи рақамли технологияларни кенг жорий этиш талаб этилмоқда[1].

Йўл-транспорт ҳодисалари (ЙТХ) турли сабабларга кўра содир бўлади ва ҳодисаларнинг турлари бир қатор омилларга асосланади. ЙТХ турларини тушуниш, йўллардаги хавфсизликни ошириш ва ҳодисаларни камайтириш мақсадида муҳим ҳисобланади. Ҳар бир ҳодиса тури ўзига хос сабабларга ва оқибатларга эга. Бу таҳлиллар ЙТХларни олдини олиш ва йўл ҳаракати хавфсизлигини яхшилаш учун муҳим аҳамиятга эга.

2019–2023-йилларда Андижон вилоятида содир бўлган ЙТХ таҳлили мамлакатдаги умумий тенденциялар ва вилоятнинг ўзига хос хусусиятларини кўрсатиши мумкин. Бу давр ичида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича олиб борилган тадбирлар, йўлларнинг сифати, автотранспорт воситалари сонининг ўсиши ва йўл ҳаракати қоидаларига амал қилиниши ҳодисалар сонига таъсир қилувчи омиллар ҳисобланади (1-расм).

2019-2023 йиллар давомида Андижон вилоятида содир бўлган йўл-транспорт ҳодисаларининг турлари бўйича таҳлили

Таҳлил қилиш учун эътибор қаратиш лозим бўлган асосий жиҳатлар қуйидагилар:

Йўл-транспорт ҳодисаларининг умумий сони: 2019–2023-йиллар давомида Андижон вилоятида ЙТХлар сони қандай ўзгаришга учраганини кўрсатади.

Ҳодисалар натижасида ҳалок бўлганлар ва жароҳат олганлар сони. Ҳар йили содир бўлган ҳалокатли ЙТХлар натижасида нечта одам ҳаётдан кўз юмган ва қанчаси жароҳатланган[2].

Ҳодисалар сонининг мавсумий ёки географик фарқлари: Қайси туманлар ёки шаҳарларда ҳодисалар кўпроқ содир бўлган, улар қайси фаслларда (масалан, ёз ёки қиш) кўп кузатилган[3-4].

Йўл ҳаракати қоидаларига амал қилмаслик: Ҳодисаларнинг асосий сабабларини таҳлил қилиш (масалан, тезликни ошириш, транспорт воситасини маст ҳолда бошқариш, светофор қоидаларига амал қилмаслик).

Йўлларнинг сифати ва техник ҳолати: Қандай йўлларда ЙТХлар кўпроқ содир бўлгани ва уларнинг сифати ҳодисаларга қандай таъсир қилгани.

Профилактика чоралари: Ҳукумат ва йўл назорати ташкилотлари томонидан кўрилган чора-тадбирлар, хавфсизлик чораларини ошириш ва ҳодисалар сонини камайтириш бўйича амалга оширилган ишлар.

Андижон вилоятида 2019-2023-йиллар давомида амалга оширилган расмий статистика ва таҳлиллар бу соҳадаги тенденцияларни яхшироқ англашга ёрдам беради[5]. Рақамлар ва аниқ статистика учун вилоят давлат статистика қўмитаси ёки ички ишлар бўлимининг расмий малумотларига мурожаат қилиш мақсадга мувофиқ бўлади.

ХУЛОСА. 2019–2023-йилларда Андижон вилоятида содир бўлган ЙТХлар таҳлиliga асосланиб, қуйидаги хулосалар чиқариш мумкин:

Сўнгги беш йил ичида ЙТХлар сонидан нотекис ўзгаришлар кузатилган. Айрим йилларда ЙТХлар сони ортгани кўринади, бу асосан транспорт

воситалари сонининг ошиши, ҳайдовчилар ва пиёдаларнинг йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилмаслиги билан боғлиқ. Шу билан бирга, айрим йилларда ЙТХлар сонини камайтиришга қаратилган профилактика тадбирлари, хусусан, радарлар ва назорат тизимларини кучайтириш билан боғлиқ равишда, ижобий ўзгаришлар қайд этилган.

ЙТХлар оқибатида ҳалок бўлганлар ва жароҳат олганлар сони вилоят учун долзарб масала бўлиб қолмоқда. Сўнги йилларда ўлим ва жароҳатлар сони ошган, бу эса транспорт воситалари ва ҳайдовчиларнинг тезлик режимига риоя қилмаслиги, шунингдек, пиёдаларнинг нотўғри ҳаракати билан боғлиқ.

Таҳлил натижалари шуни кўрсатадики, Андижон вилоятида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар кўриш зарур. Бу жараёнда йўл инфратузилмасини яхшилаш, пиёдаларга йўлаклар ажратиш, ҳайдовчиларни мунтазам равишда ўқитиш ва йўл ҳаракати қоидаларига амал қилинишини кучайтириш долзарб аҳамият касб этади. Шунингдек, ЙТХларни камайтиришга қаратилган ижтимоий кампанияларни кенгайтириш ва аҳолини хавфсиз йўл ҳаракати қоидалари билан таништириш ҳам муҳим.

Умуман олганда, Андижон вилоятида 2019–2023-йиллар давомида содир бўлган йўл-транспорт ҳодисалари таҳлили вилоят транспорт хавфсизлигини оширишда сезиларли ишларни амалга ошириш зарурлигини кўрсатади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Байназаров, К., Хасанбой, С. (2024). Проблемс оф Девелопмент оф Транспорт анд Роад Транспорт Инфраструктуре оф Андижан Ситй. Америсан Жоурнал оф Траффис анд Транспортион Энгинееринг, 9(4), 63-66. [хттпс://doi.org/10.11648/ж.ажтте.20240904.11](https://doi.org/10.11648/ж.ажтте.20240904.11)
2. Х.Р.Байназаров, Ш.А. Тўраев, Х.Р. Сотволдиев, А.Р. Носиров /Йўл-транспорт ҳодисаларининг юзага келиш сабабларини таҳлил қилиш/ “Замонавий саноат ишлаб чиқариш тармоқлари ва илм - фан тараққиёти глобаллашувида

метрологиянинг замонавий муаммолари ва ечимлари” мавзусидаги Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари – Андижон: АндМИ нашри, 2024. 926 бет

3. Х.Р.Байназаров, Ш.А. Тўраев, Х.Р. Сотволдиев, А.Р. Носиров /Ҳайдовчиларга боғлиқ холда содир этилган йўл транспорт ҳодисалари таҳлили/ “Замонавий саноат ишлаб чиқариш тармоқлари ва илм - фан тараққиёти глобаллашувида метрологиянинг замонавий муаммолари ва ечимлари” мавзусидаги Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари – Андижон: АндМИ нашри, 2024. 926 бет

4. "Transport vositalarini boshqarish va xavfsizlik" (V. S. Gur'yanov)

5. "Yo'l harakati texnikasi va xavfsizlik texnologiyalari" (I.I. Shuvalov)